

Kris Van Beek - 12.30/13.00 Lunchtime

Sinds 2009 maakt de Brusselse fotograaf Kris Van Beek (°1963) opnames van brooddozen. Hij vond ze in kantines van carrosseriebedrijven en bouwfirma's, in schoolrestaurants en het schaftlokaal van havenarbeiders. Zijn werkwijze is steeds dezelfde: hij vraagt aan de aanwezigen of ze bereid zijn hun brooddoos even aan hem af te staan voor het maken van een fotografische opname. Een wat vreemde vraag, wellicht, maar tegelijkertijd ook een relatief onschuldige. Totdat de transactie daadwerkelijk plaatsgrijpt en men eensklaps beseft dat er wel degelijk iets op het spel staat. Het object dat nu in handen is gekomen van de fotograaf is immers meer dan zomaar een gebruiksvoorwerp. Het reist dagelijks mee met zijn gebruiker en, zoals dat gaat met zulke voorwerpen, begint het na verloop van tijd te functioneren als een verlengstuk van de eigenaar. Plotseling, zo beseffen de arbeiders, schoolkinderen of dokwerkers die hun brooddoos argeloos aan de goede zorgen van de fotograaf hebben toevertrouwd, zijn ze in een totaal andere situatie verzeild geraakt: dit is niet zomaar een foto van om het even welk voorwerp, neen, hier wordt een portret van hen gemaakt.

De titel van de tentoonstelling – '12.30/13.00' – verwijst naar dat half uur waarop we onze lunch verorberen. De middagpauze is een strikt gereguleerd moment waarvan begin en eind rigoureuus zijn afgebakend, zelfs wettelijk vastgelegd in het arbeidscontract. Net zomin als men het moment kan kiezen waarop er geschäft zal worden, heeft men over het algemeen maar weinig greep op de omgeving waar en de entourage met wie er zal gegeten worden. De middaglunch is een verplicht, sociaal ritueel, een universeel gedeelde ervaring. En juist op dat moment duikt er via de tevoorschijn getoverde brooddoos alsnog een onherleidbare particulariteit op. Vanaf het moment dat men de brooddoos vastpakt, ent zich op de sociale context van werk of school een andere sociale sfeer: die van het gezin (de moeder die de brooddoos van haar kind met veel zorg heeft gevuld), van het koppel (de vrouw die nog een paar bemoedigende woorden van liefde achterlaat op het deksel). Even balanceert men tussen twee werelden, die van de private intimiteit van het huis van waaruit men elke dag vertrekt, die van de semipublieke openbaarheid waarin men werkt of studeert.

De brooddoos, zelfs in haar meest bescheiden vorm van een toevallig van de tafel meegegriste broodzak, blijkt een complexe sociale en individuele geschiedenis met zich mee te dragen. Die intrigerende gelaagdheid zet zich ook door in de vorm van de brooddoos. De broodtrommel is tegelijkertijd oppervlak en diepte: een opake (vaak in schelle kleuren gevatte) buitenkant verbergt het lekkers dat erin zit (soms, wanneer het deksel transparant is, kunnen we een verleidelijke glimp opvangen van wat er in verborgen zit). Elke brooddoos, zo lijkt het wel, verbergt een geheim. (Een ongeschreven sociale wet: men opent niet ongestraft de brooddoos van een ander.) Maar als dan het deksel gelicht wordt en we uiteindelijk een kijkje mogen nemen binnenin wacht ons een grote teleurstelling. Daar, net dezelfde sandwiches, boterhammen, plakjes kaas, ham, drankjes... die we overal elders kunnen aantreffen: binnen geen verrassend exotisme, alleen maar saaie voorspelbaarheid. Het ontsluiten van het geheim heeft niets opgeleverd.

Dat is omdat het geheim (zoals elk goed bewaard geheim) zich daar ophoudt waar men het niet verwacht. Het verstopt zich niet in het onzichtbare binnen, maar zit in alle openbaarheid op de buitenkant. Het heeft niet meer nodig dan de toevoeging van wat extra licht om uit zijn sluimer gewekt te worden. In het brandende licht van de ringflits worden alle krassen, vegen, deuken die er door langdurig gebruik zijn ingesleten zichtbaar, tekent zich op de gladde huid een hele geschiedenis af. Door zich aan een strikt protocol te houden – de brooddoos wordt steevast geïsoleerd (geen storende prullaria in de buurt te bekennen), tegen een witte, egale achtergrond geplaatst en met behulp van een loodrecht standpunt gereduceerd tot een grafisch vlak – ontpopt de fotograaf zich hier tot een ware antropoloog die, gewapend met de scherpe blik van zijn camera, dit curieuze object feilloos ontleedt. Voor de kijker die de tijd neemt om alle details op de genereuze print (90x90 cm) in zich op te nemen, ontvouwt zich een hele wereld.

Steven Humblet

Kris Van Beek (°1963) is als fotograaf werkzaam in Brussel. Hij is tevens als docent fotografie verbonden aan de Hogeschool Sint-Lukas Brussel.